

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$ an
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 80 em.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un sir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foie bisericească-politică.

Anul XVII

Blaj, 6 Martie 1907.

Numărul 9.

Pentru cultura națională.

Graba, cu care proiectul de lege pentru școalele populare, a contelui Apponyi a trecut prin comisiă școlară a dietei, zilnicele atacuri îndreptate cu toată răutatea contra libertății pressei și abandonarea aproape de tot a făgăduinții, ce a făcut acest guvern, pentru sufragiul universal, a mișcat toată suflarea românească și a făcut-o să ieie în apărare drepturile bisericești și școlile confesionale atât de greu amenințate.

Comitetul partidului național, cum și deputații naționalităților, au hotărât să lupte cu toată puterea cuvântului contra proiectului de lege a ministrului de culte, Consistoriul mitropolitan a bisericii române neunite, adunat la Sibiu, a decis, ca Arhieriei acelei biserici să protesteze contra aceluși proiect. Episcopii bisericii noastre unite, împreună cu inspectorii școlastici, sunt convocați pe mâine, Joi, la scaunul mitropolitan spre a se înțelege asupra poziției ce au să ieie, față cu atacul îndreptat contra drepturilor bisericești pentru susținerea școlilor confesionale, iar pe Duminecă în 10 crt. e convocată la Blaj o mare adunare populară.

Să stăm umăr la umăr luptând cu toate mijloacele legale contra celor ce vreau să împedecă dezvoltarea noastră culturală și libertatea gândirii!

Convocator.

Cetățenii locuitori în cercurile electorale **Aiud, Vințul de jos, Dicio-Sân-Mărtin și Uioara**, se convoacă la adunarea populară, ce se va ține în Blaj **Duminecă în 10 Martie n. 1907 la 11 oare** înainte de amiazi în piață, eventual în Hotel Univers, cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării.
2. Discușiune asupra
  - a) sufragiului universal
  - b) libertății de presă și
  - c) a proiectului de lege despre școalele comunale și confesionale.
3. Proiect de rezoluțiuni.

Blaj, la 3 Martie n. 1907.

I. M. Moldovan, Simeon Pop Mateiu, Dr. Izidor Marcu, Dr. Augustin Bunea, Gavril Pop, Dr. Alex. Pop, Dr. V. Szmigelski, Stefan Pop, G. Muntean, Dr. Ioan Sâmpălean, Al. Uilacan, I. Nistor, Dr. Ioan Bălan, Gavril Precup, Iacob Popa, Eugen Pantea, Aurel C. Domșa, N. Popescu, Iuniu Brut Micu, Nic. S. Aron, Dr. Laur. Nestor, Iacob Domșa, Dr. Danil Szabó, Dr. Cornel Ordace, Iuniu Brut Hodosiu, I. Moldovan, Victor Muntean, Demetriu Radu, Ilie Mircea, Dionisiu Trifan, Alesandru Comșa, Iuliu Pop, Aurel Trifan, Iuliu Brândușan, V. Suci, Aurel Velican, Ioan German, Dr. Victor Macaveiu, Dr. Sârcea, Dr. V. Suci, Augustin Gruița, Vas. Bersan, Dr. Ioan Chirilă, Aurel Vodă, Petru Brândușian, Augustin Coltor.
Sim. Moldovan, Emil F. Negruțiu, D. Radeș, Ioan Pușcaș, Iosif Lita, Elie Ban, Gligor Bianu, Ilie Rotar, Vas. Szmigelski, T. Bărbat, Teod. Pănzan, I. Bărbat, Aug. Morariu, Ioan Comșa, Georgiu Bărbuleț.

Reforma școlară.

Din proiectul de lege al conțelui Apponyi privitor la reformele școlare, reproducem următorii §-i mai importanți:

§. 1. Învățătorii dela școalele populare comunale și confesionale sunt *funcționari publici*, iar competențele lor, stabilite prin lege, vin asigurate pe cale administrativă.

§. 2. Salarul fundamental anual al învățătorilor ordinari comunali și confesionali e cel puțin de câte 1200 coroane, în comunele trecute în clasa I. și II., iar în comunele de clasa III. cel puțin de câte 1100 coroane, și în celelalte comune cel puțin de câte 1000 coroane. Onorarul dat pentru instrucția făcută în școalele industriale și comerciale, pecum și pentru conducerea școlii economice de repetiție, nu e computat în acest salar fundamental. Învățătorii suplinitori pot să conducă în mod independent o clasă numai cu permisiunea comisiunii administrative, și anume, numai în mod provisor, și se împărtășesc de o remunerațiune de cel puțin 800 coroane la an. Fiecărui învățător îi mai compete afară de salar, locuință potrivită în natură (cel puțin două camere, bucătărie, cămară și cele mai necesare localități laterale) și grădină de cel puțin un sfert de jugăr, ori apoi echivalentul corăspunzător. În lipsa locuinței compete fiecărui învățător bani de cuartir, amăsurat clasei în care se află comuna, iar în comunele cari nu sunt înșirate între cele cu clase, îi compete la an suma de 200 coroane. La școale cu mai mulți învățători, locuința în natură, eventual banii de cuartir pentru învățătorii necăsătoriți și învățătoarele nemăritate poate să-i stabilească autoritatea școlară locală cu abateri dela dispozițiile de sus. Dispozițiunile cuprinse în §§-ii 139 și 140 din art. de lege XXXVIII. dela 1868, după cari postul vacant de învățător trebuie îndeplinit în curs de jumătate de an și în timpul acesta are să fie aplicat la școală un învățător suplinitor (candidat de învățător), mai departe, că la moartea învățătorului, văduva și orfanii săi au dreptul la întregul salar și la locuință pe jumătate de an dela moarte; și în fine dispozițiunea din §-ul 138 al aceluiaș articol de lege, după care învățătorii sunt aleși pe viață, se extinde și asupra învățătorilor aplicați la școalele elementare confesionale.

§. 3. Pentru învățătorii ordinari aplicați la școalele elementare comunale și confesionale, *adausul de etate* se stabilește astfel: După 5 ani de serviciu 200 cor., după 10 ani de serviciu 100 cor., după 15 ani de serviciu 100 cor., după 20 ani de serviciu 200 cor., după 25 ani de serviciu 200 cor. și după 30 ani de serviciu 200 cor. Acest adaus nu se compută în salarul fundamental. La stabilirea adausului servește ca îndreptățire timpul de serviciu pe care învățătorul ordinar, provăzut cu diplomă în regulă, l-a împlinit cu neîntrerupere dela ocuparea postului în mod definitiv, cel mult însă dela 1 Octombrie 1893, încoace. Dela intrarea în vigoare a acestei legi apoi, la învățătorii ordinari este a se socoti timpul de serviciu împlinit cu neîntrerupere dela depunerea jurământului prescriș în §-ul 33 al legii acesteia și ocuparea postului în mod definitiv. Ca întrerupere justificată a serviciului

este a se conzideră împrejurarea, când învățătorul din cauză de morb, ori din altă cauză, neatârătoare de el, a fost necesitat să părăsească serviciul ca învățător, și împrejurarea aceasta a adus-o la cunoștința inspectorului regesc de școale cu ocaziunea îndepărtării sale. Regulamentele susținătorilor de școale, cu privire la adausul de serviciu, create până acuma, ori în pregătire de a se crea, rămân în valoare, dacă în ele se asigură pentru învățătorii cel puțin atâta cât se cuprinde în §-ul acesta. După intrarea în vigoare a legii prezente fiecare învățător, provăzut cu calificația legală și corăspunzând condițiunilor din lege, se poate bucura de adausul stabilit. Prin urmare, învățătorii, cari la intrarea în viață a legii acesteia se bucură de primul, ori și de al doilea cuincenal de câte 100 cor., pe baza §-lui 2 diu art. de lege XXVI dela 1893, începând dela intrarea în vigoare a legii acesteia mai primesc ca întregire 100 cor.

§. 6. Salarul în bani gata susținătorul de școală este dator a-l plăti învățătorului în rate lunare, ori apoi pe câte 3 luni, însă totdeauna înainte.

§. 7. Plătirea unei părți a salariului învățătoresc în naturale se concede numai sub condițiunea, ca aceste naturale să le adune susținătorul de școală, fără întrevinerea învățătorului, și să le predeie învățătorului în cantitatea stabilită mai înainte, astfel însă, ca ultima rată din competența anuală să i-se predeie cel mult la finea lunii Noemvrie. Dacă susținătorul de școală nu predă învățătorului naturalele în modul acum stabilit, ori apoi calitatea mijlocie a recoltei nu e corăspunzătoare, în loc de naturale învățătorul are să primească în bani gata valoarea lor.

§. 12. Susținătorii de școale dela școalele elementare populare, comunale și confesionale, sunt datori să stabilească competențele învățătorilor ordinari aplicați în școalele lor în trei ani socotiți dela intrarea în vigoare a legii acesteia, adică până la 30 Iunie 1910, asigurând un salar minimal cel puțin în suma precisată în §§-ii 2 și 3 ai legii acesteia. Întrucât însă în urma sărăciei lor, prevăzută în §-ul 15, nu sunt în stare să o facă aceasta, sunt datori cel mult până la 30 Septemvrie 1910 să ceară ajutor de stat după modalitățile mai jos înșirate, dela ministrul de culte și instrucțiune publică. Rugarea comunei, care n'a folosit încă cele 5% acordate de art. de lege XXXVIII. din 1868, §-ul 35, și nu le-a repartizat pe locuitori, nu poate fi luată în pertractare. Ajutorul acesta pot să-l ceară susținătorii de școale oricând după intrarea legii acesteia în vigoare, cu privire la oricare învățător care împlinește condițiunile stabilite în legea aceasta. Școale existente, dacă susținătorii lor n'au reclamat ajutorul de stat în termenul prescriș, pot să-l ceară mai târziu numai în cazul, dacă situația lor materială s'a schimbat în cursul vremii și aceasta se poate dovedi pe calea procedurii din §-ul 15. În pomeniții trei ani de tranziție susținătorii de școale au să asigure pe seama învățătorilor dela școalele lor numai competențele determinate în articolul de lege XXVI. din anul 1893, iar în scopul întregirii acestora li-se lasă în folosință până la 30 Septemvrie 1910 ajutoarele de stat acordate până la 30 Iunie 1907. Asemnarea ajutorului de stat se face și în cazul acesta după modalitățile

din §-ul 32 al legii acesteia. Dispozițiile legii acesteia însă, cu excepția §§-ilor 2, 3 și 20, se extind și asupra școalelor acestora. Ajutor nou de stat se acoardă sub acest timp de tranziție numai ca întregire a competențelor stabilite în legea prezentă, și pentru învățătorii aplicați la astfel de școale, cari corăspund tuturor condițiunilor legii acesteia.

§. 13. Dacă confesiunile ca susținătoare de școală nu asigură salarul minimal învățătoresc în termenul stabilit în paragraful premergător, însă școala cu toate acestea vreau să o susțină, salarul cel mai mic învățătoresc stabilit în legea aceasta este a să conzideră ca stabilit în contul confesiunii susținătoare de școale. Iar dacă salariul învățătoresc nu să poate încasa, și susținătorii de școale și după stabilirea acestei împrejurări nu recurg la ajutorul statului, respectivii susținători de școale își perd dreptul de a mai susține școala în comuna aceea.

§. 17. Fiecare școală și fiecare învățător, fără conziderare la caracterul școlii și la aceea, că primește ori nu ajutor dela stat, are datorința să desvoalte și să întărească în sufletul copiilor spiritul alipirii către patria ungară. Punctul acesta de vedere trebuie să primească valoare în firul întregii instrucțiuni. Ca semn de externă exprimare are să fie așezată deasupra intrării, precum și în salele de învățământ, la loc potrivit, pajura Ungariei, apoi în salele de învățământ table de părete cu figuri luate din istoria ungară, iar cu ocaziunea sărbătorilor naționale are să fie pus pe edificiul școlii steagul ungar, cu pajura națională. Afară de insigniile acestea numai pajura municipiului și a comunei, precum și caracterul comunal, respective confesional al școlii, cu expresiuni stabilite pe cale legală, și prin inscripție externă, apoi în salele de învățământ insignii religioase și recuizitele necesare învățământului, pot să fie întrebunțate, cerându-se, ca acestea din urmă să nu conțină aluziuni la geografia și istoria țărilor străine, și să fie produse din patrie. Ministrul de culte și instrucțiune publică să îngrijește în contul budgetului său, ca toate școalele să fie provăzute cu steag ungar și pajură națională, precum și cu chipurile istorice, cari vor fi stabilite în întâlegere cu autoritatea susținătorilor de școale. Aceste chipuri istorice au să fie așezate în salele de învățământ în mod potrivit, iar învățătorul e dator să explice copiilor însemnătatea lor cu ocaziunea exercițiilor de limbă și de intuițiune, precum și cu prilejul propunerii geografiei și a istoriei. Executarea acelor dispozițiuni din paragraful acesta, cari nu cad în cercul de activitate al învățătorului, aparține datorinței scaunului școlar, și pentru neexecutare este în prima linie responsabil prezidentul scaunului școlar. Negligența intenționată cu privire la împlinirea acestor dispozițiuni formează delict, asupra căruia sunt chemate să judece acele autorități administrative, pe cari le-a investit cu acest drept articolul de lege XX. din 1891. Pedepsa pentru astfel de delict dovedite e amendă în bani până la 500 cor., care pedeapsă apasă pe cel ce a comis actul de negligență. Bani încuși sub acest titlu trec la fondul regnicolar de penziuni al învățătorilor.

§. 18. Dispozițiunea din §-ul 14. al art. de lege 44. dela 1868, după care comunele bisericesti pot să determine singure, după

voie, limba de propunere în școlile lor, este a-se înțelege așa, că le stă în liberă voie să accepte ca limbă de propunere limba statului, ori limba maternă a copiilor, rămânând, de sine înțeles, în cazul din urmă, în mod necondiționat în valoare dispoziția referitoare la învățarea limbii magiare. În toate institutele populare de educație însă, în cari a fost introdusă limba statului ca limbă de propunere, schimbare nu se mai poate face.

§. 19. În școlile elementare cu limbă de propunere nemagiară, ori se împărtășesc de ajutorul statului, ori nu, limba magiară are să fie propusă în toate clasele cursurilor de toate zilele după planul de învățământ stabilit din partea Ministrului de culte și instrucțiune publică, și în oarele de el determinate, în așa măsură, ca *copilul de limbă nemagiară să-și poată exprima ungereste și la înțeles cugetele corăspunzătoare scopului de viață pe care-l urmărește.*

§. 20. Învățătorii aplicați la școlile cu limbă de propunere nemagiară se împărtășesc de ajutorul de stat și întregire de salar numai dacă pe lângă condițiile din §-ul 16 mai împlinesc și următoarele condițiuni:

a) În școala respectivă, limba magiară, aritmetica, geografia și istoria, mai departe drepturile și datorințele cetățenești, le propun după planul de învățământ și în oarele stabilite de Ministrul de culte și instrucțiune publică, *exclusiv cu folosirea manualelor și a mijloacelor încuviințate de el;*

b) În școala respectivă se folosesc *exclusiv cărți de citire de cuprins patriotic și mijloace de învățământ aprobate de Ministrul de culte și instrucțiune publică.*

§. 21. Dacă statul contribuie cu un ajutor de stat de peste 200 cor. la întregirea salariului învățătorului de la vre-o școală comună ori confesională, aplicarea învățătorului e făcută *pendentă dela aprobarea ministrului de culte și instrucțiune publică.* Când e ales în postul de învățător un individ, respective se propune aprobarea alegerii unui individ, în contra căruia ministrul de culte și instrucțiune publică poate ridica excepție pe baza legii, ori din punct de vedere patriotic (al statului), — ministrul provoacă pe cei îndreptățiți, ca în termen fix, care poate fi de 30 zile, să aleagă alt individ și să facă altă propunere de aprobare. Iar dacă provocarea rămâne fără rezultat, ori noua propunere încă dă anză la excepționare din aceleași punct de vedere: fără mai departe ascultare a susținătorului de școală, pe învățător îl numește ministrul de culte și instrucțiune publică, pentru școlile populare susținute de confesiuni însă cu restrângerea, că numitul trebuie să aparțină *aceleiași confesiuni la care aparține școala*, iar cu privire la persoana învățătorului, respective autoritate supremă bisericească este a-se provoca în mod prealabil, să se declare în termen fix asupra ei. La școlile populare elementare comunale, împărtășite de ajutor de stat, procedura alegerii de învățător stabilită în §. 13. punct 1. din art. de lege 28. dela 1876. se modifică amăsurat dispozițiilor din acest paragraf. Iar dacă statul contribuie la salariul fundamental a unui învățător dela școala populară comună sau confesională cu mai bine de jumătate din salar, la postul de învățător ministrul de culte și instrucțiune publică face numirea, la școlile confesionale însă iarăși cu restrângerea, că învățătorul numit să fie de *aceiași confesiune de care e școala*, și că cu privire la persoana învăță-

torului, respectiva autoritate supremă bisericească să fie provocată mai înainte a-se pronunța, punându-i-se spre acest scop termen fix. Chestiile de ceartă în jurul alegerii de învățător la școlile elementare comunale, împărtășite de ajutor de stat care trece peste 200 cor., vin rezolvate în mod final de către ministrul de culte și instrucțiune publică.

§. 22. Dacă statul are în vre-o comună școală elementară populară de stat, pentru învățătorii comunali și confesionali din acea localitate poate fi acordat ajutorul de stat numai în cazul, când școala de stat nu poate să instruiască pe toți copiii de 6—12 ani din comună, din lipsă de loc, și prin urmare e necesitate de o școală populară de alt caracter. În caz contrar, ministrul decide după propria sa pricepere cu privire la ajutorul cerut, punând în cumpănă interesele statului și ascultând părerea comisiei administrative.

§. 24. Ministrul de culte și instrucțiune publică poate ordona procedura disciplinară în contra învățătorului aplicat la școală populară elementară de orice caracter, fără considerare la faptul, că primește ori nu ajutor dela stat, ca întregire de salar, ori ca adaos de serviciu, și procedura este a se efectui prin comisiunea administrativă în modul stabilit în §-ul 7 al art. de lege 28 dela 1876, cu dreptul de apelare indicat tot acolo, — în următoarele cazuri:

a) Când învățătorul e *negligent în ce privește învățarea limbii magiare*, ori nu o propune cu succes corăspunzător scopului expus în §§-ii 16, 19 și 20 ai legii acesteia, respective nu conform dispozițiilor lor cuprinse aci, sau dacă dispozițiile din §§-ii 16 și 17, respective 20, nu le împlinesc.

b) Când *folosește în școală manuale oprite de guvern*, ori manuale și mijloace de învățământ cari *nu sunt încuviințate* din partea ministrului, conform §-lui 20.

c) Când ia *direcție contrară statului.* Direcție contrară statului este a se considera orice acțiune îndreptată în contra constituției statului, caracterului național, unității, poziției separate, integrității teritoriale a statului, mai departe în contra întrebuirii limbii statului, determinată în lege. În contra pajurei, insigniilor, steagului statului, fie că acestea s'au întâmplat în localul școlii, ori afară de școală, sau pe teritoriul altui stat, cu cuvântul, în scris, pe calea tiparului, prin chipuri, cu ajutorul manualelor, ori altor mijloace de învățământ.

d) Când agitează în contra confesiunilor sau în contra singuraticelor clase sociale, precum și în contra proprietății sau a instituției de drept a căsătoriei, ori amăgește în contra dispozițiilor legii, cu împărțirea de proprietăți particulare și publice.

e) Când în contra dispozițiilor din §-ul 18 al art. de lege IV. dela 1903, se ocupă cu chestii de emigrare.

Dispozițiile acestui paragraf nu dispensează pe susținătorii de școlile dela datorința de a grijă, în cercul lor de activitate, ca punctele de vedere aci menționate să fie respectate. Dreptul disciplinar pot deci să-l exerciteze și cu privire la aceasta, dar în astfel de cazuri au datorința să trimită, după aducerea sentinței, atât sentința, cât și toate actele disciplinare, ministrului de culte și instrucțiune publică. Ministrul dacă află de lipsă, poate ordona în înțelesul introducerii dela acest paragraf procedură nouă disciplinară, în 15 zile dela primirea raportului,

conform dispozițiilor din acest paragraf, și în cazul acesta rămâne suspens sentința în adusă de altă autoritate, până la încheierea noii proceduri. Dacă ministrul nu ordonează procedură nouă în termenul acesta, sentința autorității susținătoare de școală e ridicată la valoare de drept. Ministrul are dreptul să predea comisiei administrative procedura disciplinară începută de altă autoritate pentru delict disciplinar trecut în acest paragraf în ori care stadiu al cercetării, în care caz apoi cercetarea autorității respective, e considerată ca sistată. Cu privire la purtarea cheltuielilor izvorâte din procedura disciplinară va lua dispozițiuni ministrul de culte și instrucțiunea publică pe calea ordonanțelor.

§. 25. Despre deschiderea cercetării disciplinare pe baza paragrafului 24 în contra învățătorului confesional este a se aviza autoritatea respectivă confesională, căreia este apoi a i-se comunica și actele procedurii disciplinare și sentința disciplinară. Dacă să ivesc semnele unei fapte punibile (crimă, delict, transgresiune), comisiunea administrativă transpune chestia judecătorei competente penale. În cazurile în cari delictul chiar și din punct de vedere curat disciplinar face necesară amovarea din post, procedura disciplinară trebuie continuată și terminată fără considerare la procedura penală, pe când dacă greșala nu justifică amovarea din punct de vedere curat disciplinar, actele sunt a se transpune numai decât judecătorei penale, și în cazul acesta procedura disciplinară rămâne în suspens până după finalizarea procedurii penale și aducerea sentinței ridicate la valoare de drept.

§. 26. Școala, al cărei învățător a fost amovat din post pe baza vre-unui motiv din ale punctului a), b) și c), din §-ul 24, ministrul de culte și instrucțiune publică poate să o *închidă și să înființeze în loc școală de stat.*

§. 27. Dacă în urma procedurii disciplinare, terminată cu amovare și începută pe baza §-lui 24 să constată, că la greșala comisă e părtașe o astfel de autoritate școlară, nu de stat, care are drept de dispunere asupra mai multor școlile populare, și anume, prin instrucțiune, ordinațiunea, ori opreliștea dată: ministrul de culte și instrucțiune publică dispune fără amânare examinarea tuturor școlilelor de sub autoritatea respectivă, și pentru efectuarea cercetării poate să trimită și comisar ministerial special. Amăsurat rezultatului cercetării și gravității cazului dat, ministrul cere apoi întâiașidată garanții, că astfel de greșeli nu se vor mai întâmpla, ori detrage ajutorul de stat dela școlile respective, iar în cazuri grave de tot le închide. În caz, că greșala se va repeta, închiderea se face necondiționat, și dreptul respectivilor susținători de școlile se perde de a mai putea înființa școală în aceste comune.

§. 28. Dacă în urma procedurii disciplinare, ori în urma cercetării ținute pe baza §-ului premergător se constată, că e vinovat și preotul de vre-una din greșelile amintite în §-ul 24, ministrul de culte și instrucțiune publică avizează despre aceasta respectiva autoritate supremă bisericească și respectivului preot îi detrage congrua, amăsurat gravității cazului, pe timp hotărât, ori pentru totdeauna. Și dacă respectiva autoritate supremă bisericească nu dă ga-

ranții suficiente în jumătate de an cu privire la sanarea situației, ministrul de culte și instrucțiune publică poate să închidă școala și se înființeze în loc școală de stat. În cazuri mai grave ministrul poate decretă, că respectivul preot nu poate fi încredințat cu predarea religiei în școlile de stat. La spesele încopiate eventual cu numirea altui catehet, ministrul poate să contribuie numai în contul venitelor destinate pentru întregirea congruei respectivei confesiuni, cu o sumă ce se va stabili conform justiției.

§. 29. Dacă în cursul cercetării disciplinare se dovedește, că nesuccesul instruirii în limba maghiară nu vine din vina intenționată a învățătorului, ci e izvorât din lipsa de calificare, în cazul acesta, respectivul învățător, întru cât e membru la fondul de pensie, are să fie pensionat, respective escontentat. Iar dacă nu e membru la fondul de pensie, susținătorul de școală e dator să aplice pe lângă învățător un suplent provăzut cu calificare legală.

§. 30. Dacă susținătorul de școale nu aplică în 30 de zile, socotite dela ziua ajungerii postului în vacanță, învățător cu calificare ireproșabilă, prescrisă în §-ul 15 punctul a) din legea aceasta, în postul de învățător devenit astfel vacant, și nu se justifică în fața comisiei administrative, ori în apelatie înaintată în 15 zile nu cere amânare dela ministrul de culte și instrucțiunea publică, în cazul acesta la școala respectivă numește ministrul de culte și instrucțiune publică învățător, fără a mai asculta de susținătorii de școală, în contul bugetului instrucției publice, pentru școalele susținute de confesiuni însă cu restrângerea, ca învățătorul numit să aparțină confesiunii de care se ține școala. Dreptul de alegere de învățător pentru susținătorul de școală, cu privire la acest post de învățător, revine numai în cazul, dacă ministrul permută pe învățătorul numit din partea sa. Dispozițiunile din §§-ii 29 și 30 rămân în vigoare numai până la finea anului 1912.

§. 31. Susținătorii de școale, respective prezidenții scaunelor școlare sunt datori să anunțe în 15 zile inspectorilor regești de școală orice schimbare făcută în posturile de învățători și orice cassare ori creare nouă de posturi de învățători, iar neîmplinirea acestei dispozițiuni formează transgresiune și se pedepsește cu amendă în bani în sumă de 20—100 coroane, după modalitățile din §-ul 17 al legii acesteia.

§. 32. Ajutorul de stat acordat pe temeiul legii acesteia învățătorilor dela școalele populare comunale și confesionale, fie ca întregire de salar, fie ca adaus de serviciu, se va asemna pe numele respectivului învățător în rate lunare la oficiul regesc de dare astfel, ca în fiecare an, cuitanța ratei de pe Ianuarie și de pe Iunie să fie subscrisă și de inspectorul respectiv regesc de școale. Toate cuitanțele au să fie apoi vidimate de către respectivul prezident al scaunului școlar.

§. 33. Învățătorul aplicat întâiaoară la școala populară de orice caracter e dator să arete înaintea inspectorului regesc de școale că e cetățean de stat. Mai departe e dator să depună în fața inspectorului de școale ori a substitului acestuia și în fața respectivei autorități școlare următorul jurământ oficial:

„Eu N. N., învățător ordinar aplicat la școala populară din . . . jur pe Dumnezeu cel viu, că mă voi purta cu neclintită și nestrămutată credință față de Majestatea Sa, Regele meu apostolic, față de patria mea ungară și legile ei constituționale sancționate, și că voi implini totdeauna conștiințios, cu credință și punctualitate, ordinațiunile autorităților mai înalte și supreme din patrie, cum și datorințele legate de oficiul meu învățătoresc, iar copii încredințați îngrijirii mele îi voi educa în iubirea patriei ungare. Astfel să-mi ajute Dumnezeu!”

Învățătorul poate să-și ocupe postul numai după prestarea acestui jurământ, și numai după ce justifică punerea jurământului, e primit la fondul regnicolar de pensie. Iar învățătorii, cari au fost în aplicare la intrarea în vigoare a legii acesteia, și au primit ajutor de stat, ca întregire de salar ori ca adaus de serviciu, sunt obligați în trei luni dela intrarea în vigoare a legii acesteia să depună și ei acest jurământ, după modalitatea acum înșirată. Inspectorul de școale va vidima prima cuitanță a învățătorului pe sama căruia s'a încuviințat ajutor de stat numai în cazul, dacă învățătorul arată cu documente, că a depus jurământul.

§. 34. La școalele populare elementare de ori ce caracter, pot fi întrebuințate numai tipărituri, cari conțin toate rubricile stabilite din partea ministrului de culte și instrucțiunea publică. Școalele comunale, precum și școalele confesionale cari primesc ajutoare de stat, sunt datoare să folosască tipăriturile stabilite pentru școalele de stat.

§. 40. Cu executarea acestei legi se încredințează ministrul de culte și instrucțiune publică și ministrul de finanțe.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Domnul Dr. George Cipăian, conducător și profesor de agronomie în România, originar din Chimitelnicul-de-câmpie, reintorcându-se din Germania, unde a făcut doctoratul în filozofie cu un rezultat foarte strălucit, și abătându-se pe la părinții săi, în semn de mulțumire lui Dumnezeu, că a reușit atât bine, a dăruit bisericii edificande din loc 100 cor. Pentru care faptă marinimoasă i-se aduce și pe această cale cele mai călduroase mulțumiri, oftându-i-se dela Părintele îndurătorilor viață îndelungată și fericită. — Chimitelnicul-de-câmpie, la 17 Febr. 1907. Teodor Hârșan, paroh gr.-cat.

Știri personale. Cu trenul accelerat de azi au sosit la Blaj Ilustr. Sa P. S. Episcop Dr. Demetriu Radu, însoțit de canonicul Moise Nyes. După prânz va sosl can. Ioan Georgiu dela Gherla și la noapte Ilustr. Sa Preasf. Episcop Dr. Vasile Hossu, cu canonicul Ioan Boroș.

Pentru biserică din Cluj. Dnul Ioan Săbădeanu, mare comerciant în Brașov, dăruind bisericii române gr.-cat. din Cluj, un scris funciar urban, de 5% a orașului București, în valoare nominală de 100 lei, ne implică m o plăcută datorință de grațitudine, a-i exprima și pe această cale mulțumitele noastre, pentru ajutorul foarte bine venit. Acum când biserica cea veche am trebuit să o reparăm, ca să o mai putem folosi până vom putea zidi una nouă, și când trebuie să zidim o școală nouă, care va costa vre-o 43—44 mii coroane, ajutoarele inimilor generoase ne sunt nu numai binevenite, ci chiar de mare lipsă. În numele curatorului parohiei rom. gr.-cat. din Cluj, Cluj, la 20

Februarie 1907. Dr. Elie Dăianu, paroh, președinte. Ioan Nestor de Dezmir, jude de tablă în penziune, curator primar.

Din dieceza de Oradea. Fondul Viduo-orfanal al diecezei oradane, la sfârșitul anului 1905 a fost de cor. 403.084.26, fondul dotațional al preoților deficienți la acelaș termin de cor. 35168.80 și fondul subsidiar al deficienților de cor. 81153.50. Ajutoarele asigurate văduvelor (61) și orfanilor (69) pe anul 1907 trece peste 26 mii cor. — *Concourse.* Până la 28 crt. e de ocupat parohia Sanislău cu venit congrual de aproape 2 mii cor. — *Bedeu* cu venit de cor. 1116.64.

Deputații naționaliști. Numărul deputaților naționaliști a mai scăzut cu unul. Slovaca Fr. Jehlitska a anunțat alegătorilor săi, că-și depune mandatul și vrea să se retragă cu totul din viața politică. Se svonește că mandatul de deputat al Lugojului va fi nimicit și se vor face alegeri noue, de sigur după modelul celei dela Bocșa.

„Tesătcarea” e numele societății pentru incurajarea și dezvoltarea culturii gândacilor de mătăsă și e pusă sub înalta ocrotire și direcțiune a M. S. Reginei Elisabeta. Din darea de samă pe 1905, estragem câteva date: în 1906 s'au împărțit peste 333 mii klgr. sâmânță de gândaci. Pentru cultivarea gândacilor de mătăsă s'au pregătit în 1906 la 300 persoane, prin preoți și învățător și s'au distribuit tot gratuit 1500 es. din o scriere de specialitate, dăruită de dl. Kalinderu. La mănăstirea Văratec 30 maice lucră pentru selecționarea sâmânței. Din gogoarele produse s'au vândut 6239 klgr. à 2 fr. klgrmul. S'au mai înființat în București o uscătorie mecanică de gogoși și o școală de tesătorie. Venitele societății în 1905/6. au fost aproape 200 mii, din cari 44 mii donați de Regina, 45 mii de privați și 43 mii din vânzare de mărci postale. Iată o instituțiune foarte utilă pentru prosperarea țaranului.

Ziaristice. „Hermanstädter Zeitung” din Sibiu, după ce a apărut 123 ani, și-a sistat apariția din cauza grevei culegătorilor tipografi.

Promovare. În 23 Februarie st. n. s'a promovat la Universitatea din Cluj la gradul de „Doctor juris” Ioan Dordea din Păuca (com. Alba-inferioară). — Felicitări!

Contra duelului. Deputatul Milan Hodja a declarat trimișilor deputatului Szmrecsanyi, că el satisfacție cavalerescă nu dă, de oarece consideră duelul ca cea mai mare stupiditate. Felicităm pe deputatul naționalist, pentru această pășire rezolută și dorim din suflet, să aivă cât mai mulți imitatori.

Biblioteca publică în Bărlad. Primum un călduros apel iscălit de G. Tutovean, în care sunt rugați dnii autori, editori și bibliofili, să dăruiască cărți pentru ușurarea întemeierii unei biblioteci publice populare în Bărlad.

Apel. Binevoii a-ne ajută! Comuna bisericească română din Fegiernic aparținătoare diecezei de Oradea-mare a început edificarea bisericii noue, fiind cea veche aproape ruină. Edificarea o pretinde atât interesul religios-moral. — cât și interesul de neam a poporului român din acele părți. Lipsindu-ne însă banii, precum și putința de jertfă a bunilor mei credincioși, apelăm la inima bună, creștină și românească a Onor. Redacțiunii, rugându-vă să binevoii a-ne ajută, să ducem la bun sfârșit lucrul început, bine știind, că celce dăruiește ceva pentru mărirea lui Dumnezeu lui-și pregătește fericirea vecinică. Ofertele benevole se vor publica în „Unirea”. — Repetându-ne umilita rugare suntem în: Fegiernic (Bih.-Fegyvernek), n. p. Nagytóttalu, (Bihar-megy). *Francisc T. Lazin*, preot gr.-cat. rom. *Filip Beșiușca* și *Ioan Gangoșiu*, curatori. — Oferte să primesc din partea redacției și să înainteză destinațiunei.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

p. redacție respnz.: Augustin Gruția.